

Datum: 1.3.2025

POSLOVNO POROČILO ZVEZE DRUŠTEV EKOLOŠKIH KMETOV SLOVENIJE ZA LETO 2024

Zveza društev ekoloških kmetov Slovenije je bila ustanovljena v letu 2017 z namenom združevanja in usklajevanja delovanja društev ekoloških kmetov v Sloveniji. Je edina krovna NVO za področje ekološkega kmetovanja v Sloveniji,

Poslanstvo zveze :

1. Zastopanje interesov ekoloških kmetov Slovenije
 2. Povezovanje in sodelovanje na področju ekološkega kmetovanja
 3. Povečanje pridelave in predelave ekološke hrane v Sloveniji
 4. Promocija ekološke hrane
 5. Sodelovanje s sorodnimi organizacijami, MKGP, KGZS, BF, Zveza Biodinamikov Slovenije...
 6. ZDEKS je članica IFOAMa
- Zveza trenutno šteje nekaj več kot 400 članov.

V letu 2024 smo spremljali izvedbene uredbe Strateškega načrta skupne kmetijske politike (SN SKP) do leta 2027. Sodelovali smo na usklajevalnih sestankih in podajali ustne in pisne predloge na izvajanje SN SKP. MKGP je upoštevala nekatere izmed naših pripomb, ki smo jih podali že ob pripravi SN. Trudili smo se za čim bolj ekološkim kmetom naklonjen razpis »Regijski pristop povezovanja lokalnih proizvodov s poudarkom na ekoloških proizvodih«, oz. t. i. »ekoregije«, kar pa nam ni povsem uspelo, namreč odstotek ekoloških regij naj bi bil le 30 %, ki naj bi se z leti povečeval. Uspešni smo bili pri pozitivni diskriminaciji pri točkovanju. Sloveniji je 31 % delnih ekoloških kmetij, zato bodo pozitivne diskriminatorne točke prinesle več točk ekološkim kmetijam, ki so v celoti ekološko preusmerjene. Le-te pa bodo imele 75%podpoo v razpisih za investicije. Dodane so podpore za pridelavo zelenjave, saj smo na tem področju najmanj samooskrbni. Žal pa nismo dobili več informacij s terena, da bi lahko utemeljeno zahtevali še več sprememb SN. To bi bilo namreč potrebno, če bi želeli vpeljati večje spremembe.

Preko Delovne skupine za ekološko kmetovanje na MKGP smo podajali predloge za obravnavo. Dotaknili smo se tem bolj humanega klanje živali na pašniku, kako reševati problem delnih ekoloških kmetij, problematike delovne sile, kako izboljšati generično promocije ekološke hrane itd.

V letu 2024 je Svet za ekološko kmetovanje in trajnostno proizvodnjo hrane, posvetovalno telo ministrice za kmetijstvo deloval le do junija. Na Svetu smo se pogovarjali predvsem o njegovem poslanstvu, nismo pa sprejeli kakšnih posebno pomembnih sklepov. Na kakšen način se bo razvijal dialog na tem področju bomo še videli v nadaljnjih letih.

Zveza društev ekoloških kmetov Slovenije ima v vsek Sektorskih odborih (SOD) svoje člane. SOD za mleko, meso in sadje že izvajajo pomočijo »Izbrana kakovost«, ki se izdatno financira preko prispevkov tudi ekoloških kmetov, ter s pomočjo države. V SOD za žita in vrtnine se promocija še ne izvaja.

V ZDEKS smo uspeli s pobudo z organizirano generično promocijo ekološkega kmetovanja, ki se sicer izvaja, za kar pa po našem mnenju MKGP namenja premalo sredstev, ki so premalo učinkovito porabljena. Ravno tako MKGP še vedno noče slišati o izvzetju prispevkov iz promocije Izbrana kakovost, ki jih plačajo eko kmetje. Za namen promocije »Ekološko + lokalno = IDEALNO« smo prejeli 43.500 vrečk-škrnicljev.

Člani ZDEKSA smo promocijo izvajali na sejmih AGRA, Narava-zdravje, na Prazniku biodinamike, na Prazniku ekoloških kmetij in eko praznikih, ki jih organizirajo članice ZVEZE.. Na sejmu AGRA smo se predstavili na razstavnem prostoru MKGP po regijah-združenjih. Organizirali smo predavanje »Življenje v tleh«, predstavljali pa smo se tudi z zasaditvenim poligonom s 5 letnim kolobarjem.

Osrednji dogodek leta 2024 pa je bil EU EKO Dan 23.9.2024. V sodelovanju z MKGP smo uspeli animirati 14 ekoloških kmetov, ki so člani ZDEKS, da so se predstavljali na ekološki trnici na Gospodarskem razstavišču. Sodelovali pa smo tudi na sejmu v Komendi.

V letu 2023 smo končno prišli do nekaj sredstev iz Podnebnega sklada v višini skoraj 1 mil. € v obliki Javnega naročila "Aktivnosti za pospeševanje razvoja ek. kmetovanja v letu 2023", ki smo ga uspešno izvajali tudi v letu 2024. ZDEKS se je prijavil kot partner v projektu skupaj s prijaviteljem KGZS in partnerji Univerza Maribor, KIS in Čebelarstvo Slovenije. Javno naročilo ni bilo izvedeno v smer prizadevanj ZDEKS, imelo je tudi cel kup pomanjkljivosti od neprimernega časovnega okvira do prekratke časovnice za izvedbo aktivnosti in nepripravljenosti ministrstva ob začetku izvajanja JN. Kljub temu ocenjujemo, da je doprineslo k izboljšanju odnosa med prijavitelji in k prepotrebni podpori v znanju za vse deležnike pri razvoju ekološkega kmetijstva v Sloveniji, saj je bilo zaznati povečanje ekoloških kmetij in tudi povečanje kmetijskih površin v ekološki obdelavi. V letu 2023 je bilo eko kmetij 3864-7,6% na 54.602,92 ha KZ v ekološki obdelavi, kar je 12%. Podatkov za leto 2024 MKGP še ni objavilo.

V okviru JN smo v ZDEKS organizirali številne ogledne dobre prakse v Sloveniji in tujini, te izvedli predavanja v živo in preko spleta za izobraževanje tako naših članov, predvsem pa za konvencionalne kmete, da se s pomočjo pridobljenega znanja preusmerijo v ekološko kmetovanje. Članom smo pomagali pri vzpostavljanju tržnih verig.

Uspešno smo se prijavili na razpis CNVOS »Impact4Values«, v okviru katerega smo zaposlili Uroša Brankoviča za polovični delovni čas od decembra 2023 naprej, cilj projekta pa so spremembe na področju ekološke prehrane v Javnih zavodih.

Prijavili smo se tudi na razpis Eko sklada »Prehrana za okoljsko 5-ko« za pilotno izvedbo ekološkega dne v nekaj javnih zavodih in ga uspešno pridobili. S 1.8.2024 smo Uroša Benkoviča na tem projektu zaposlili še za dodatni 2 uri na dan. Izvedene so bile

različne aktivnosti, regijska srečanja JZ z lokalno skupnostjo in ekološkimi kmeti, kuharske delavnice...

Oba projekta se še izvajata, lahko pa že sedaj ugotavljamo, da je ZDEKS odigrala pomembno vlogo pri tem, da se na predlog Združenja ravnateljev znižanja odstotka ekološke hane ni znižal iz 12 na 8 odstotkov, temveč se je s 1.1.2025 odstotek povečal na 15%. Začela se je zelo pomembna diskusija o problematiki pehane v Javnih zavodih (JZ). JZ imajo, tako kot ekološki kmetje problem z delovno silo. Cene ekoloških pridelkov so za 10 do 30% višje, kar si pa marsikatera šola, vrtec ne morejo povosčiti. Ker pa je pri eko pridelkih manj završka, se da tudi tu uravnavati s ceno z nabavo manj eko pridelkov.

Z obema projektoma smo opozarjali na neurejene razmere glede prehrane v JZ, na kar opozarjamo že vrsto let. S predlogom, da se nadzira JZ na tem področju, so se začele zadeve urejati in ZDEKS sodeluje s predlogi in pobudami za izboljšanje razmere; rezultati obeh projektov bodo znani po 31.3.2025, ko se aktivnosti zaključijo.

Kljub stalnemu opozarjanju MKGP glede izvajanja Akcijskega načrta za ekološko kmetovanje, ki je bil sprejet leta 2022, je napredek zgolj na nekaj točkah, na večini pa se ne dogaja nič. ANEK naj bi bil podlaga za nadaljnje aktivnosti za doseg višje stopnje samooskrbe z ekološko hrano in upamo, da bo kljub počasnemu izvajanju dosegel svoj namen. V letu 2024 uspeli dobiti finančna sredstva peko Javnega razpisa MKGP za NVO v kmetijstvu in z decembrom smo zaposli eno osebo vsaj za polni delovni čas za izvajanje rednih dejavnosti zveze. Tako bomo lahko več pripomogla k hitrejšemu razvoju ekološkega kmetijstva v Sloveniji, saj so kljub velikemu obsegu prostovoljnega dela 1756 ur v letu 2024 potrebe še bistveno večje.

Veliko časa porabimo za komunikacijo s članstvom, 6 do 8 krat se sestanemo na sejah odborov. Med člani smo izvedli ANKETO, peko katere želimo dobiti informacije, katerih aktivnosti si člani želijo, s kakšnim problemi se srečujejo. Na podlagi analize ANKETE bomo zastavili program dela za leto 2025 in 2027. v letu 2025 nam je veliko dela namenilo tudi MKGP z zbiranjem prijav za eko tržnice. Zibali pa smo tudi prijave za sejem BIOFAH 2025, kje so se ekološki kmetje odlično predstavili.

V septembru smo organizirali dvodnevno strokovno ekskluzijo v Avstrijo in na Moravsko, kje smo si ogledali dobre prakse v ekološkem kmetijstvu.

V nadaljevanju naših aktivnosti v letu 2025 pričakujemo, da se bo začel udejanjati Akcijski načrt za ekološko kmetovanje do leta 2027, kar je nujno, da bomo dosegli zastavljen cilj 18% kmetijskih površin v ekološkem kmetijstvu ter 10 % ekoloških kmetij.

Predsednica ZDEKS

Marija Marinček

